

Nr 348.

Av herr **Andersson** i Södergård **m. fl.**, i *anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 210, angående den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter.*

Kungl. Maj:ts genom propositionen nr 210 framlagda förslag angående den fortsatta utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter innebär, att riksdagen för det fortsatta organisationsarbetet inom försvarsväsendet under femårsperioden 1942/43—1946/47 skall i huvudsak fastställa en plan, som går ut på en förstärkning och en modernisering av försvarskrafterna inom en kostnadsram av i genomsnitt 755 miljoner kronor för år under femårsperioden, därvid kostnaderna beräknats enligt prisläget den 1 juli 1941.

Förslaget innebär vidare, att, sedan planen fastställts, Kungl. Maj:t skall äga träffa avgöranden rörande utbyggnadens genomförande inom ramen för de anslag, som för varje budgetår i vanlig ordning anvisas av riksdagen. Engångskostnaderna för materielanskaffning avses i förhållandevis stor utsträckning skola förskjutas till femårsperiodens början för att försvarsorganisationen snarast skall kunna tillföras den nya materiel, som är erforderlig för att försvarskrafterna så skyndsamt som möjligt skola uppnå avsedd effektivitet.

Kostnaderna för budgetår efter den nya organisationens genomförande beräknas komma att uppgå till 650 miljoner kronor, om desamma beräknas enligt prisläget den 1 juli 1941. Till sagda belopp torde kostnaderna dock icke kunna beräknas nedgå redan från och med budgetåret närmast efter femårsperiodens slut, när vissa engångskostnader komma att falla på tid efter denna periods utgång och dessa kostnader icke äro inräknade i årskostnaderna för den genomförda organisationen och heller icke i de på femårsperioden belöpande kostnaderna. Sålunda synes beräknat, att vissa byggnadskostnader skola tillkomma under åren närmast efter femårsperiodens utgång, och jämväl för vissa engångskostnader vid flygvapnet torde, därest en sjunde jaktflottilj skall uppsättas, medel komma att erfordras utöver de angivna årskostnaderna för den helt genomförda organisationen. Det må i detta sammanhang också erinras därom, att kostnader för utflyttning av Stockholms örlogsbas till ort utom huvudstaden, vilken fråga anses böra bringas till sin lösning i anslutning till nu förevarande försvarsplans fastställande, icke äro inräknade i de förut angivna kostnadsbeloppen.

Med nuvarande beredskapstillstånd följande särskilda kostnader för försvarsändamål falla givetvis helt utanför ramen av de beräknade årskostnaderna enligt ovan.

Det är givetvis av den största betydelse, att utbygganden av vårt lands för-

svarskrafter — inom en kostnadsram, som fixeras med hänsyn till national-ekonomiska, statsfinansiella och försvarspolitiska perspektiv — så långt möjligt är sker efter en på förhand fastställd plan. Vi finna därför anledning uttala vår tillfredsställelse över att en dylik försvarsplan nu förelagts riksdagen och vilja i detta sammanhang icke underlåta framhålla det förtjänstfulla uti att den omfattande planen kunnat utarbetas på den korta tid, som stått till förfogande efter utredningsarbetets påbörjande. Vissa av de i planen ingående förslagen giva oss dock anledning till erinringar, och vi finna det därför påkallat att riksdagen beslutar vissa ändringar i Kungl. Maj:ts föreliggande förslag.

Vad först angår den för försvarsändamål fixerade *kostnadsramen* för övergångsperioden, finna vi — så långt man nu kan bedöma de statsfinansiella möjligheterna — icke skäl till erinran mot densamma. Vi kunna dock icke underlåta framhålla, att kostnadsramen med hänsyn till efter den 1 juli 1941 inträffade prisstegringar redan nu är föråldrad. Någon omräkning av kostnaderna i förhållande till nu rådande prisläge kan emellertid av olika skäl knappast komma ifråga och torde heller icke vara erforderlig i detta sammanhang. Riksdagen måste emellertid vara beredd att ikläda sig de efter den 1 juli 1941 inträffade och jämväl under tid härefter inträffande stegringarna i kostnaderna för den försvarsorganisation, vilken riksdagen kommer att besluta genom att fastställa plan för försvarskrafternas utbyggande. Även om vi sålunda för vår del godkänna den föreslagna kostnadsramen för den blivande försvarsorganisationen, så finna vi likväl anledning att i det följande föreslå kostnadsbesparingar, som synas oss möjliga att åstadkomma utan att försvarets effektivitet därför minskas. Av statsfinansiella skäl är det under alla förhållanden nödvändigt att militära myndigheter vid äskande av medel och vid handhavandet av till deras förfogande ställda anslagsmedel iakttaga all den sparsamhet som är möjlig utan att försvarets effektivitet eftersättes och att de också ägna uppmärksamhet åt vikten av en god materielvård, enär försvarets effektivitet eljest nedgår och onödiga kostnader för ersättningsmateriel uppkomma. Det är icke opåkallat, att riksdagen i samband med fastställandet av försvarsplanen särskilt fäster uppmärksamheten härå.

I fråga om utbyggnaden av försvarskrafterna finna vi, att denna bör ske så, att försvarsmakten når högsta möjliga kvalitet genom förbättrad organisation, utbildning och utrustning. Vi finna också samtliga försvarsgrenar vara i behov av ökade resurser. En fördelning av desamma måste sålunda komma till stånd, och avvägningen bör därvid ske så, att samtliga försvarsgrenar i erforderlig mån bliva tillgodosedda. Härutinnan dela vi sålunda föredragande departementschefens uppfattning.

Vid utbyggnadens fördelning mellan de olika försvarsgrenarna finner departementschefen skäl för att denna verkställas så, att försvarsgrenarna efter omorganisationsperiodens slut, då de fått sig tillförd den materiel som han finner erforderlig för att de skola kunna fylla för dem avsedda uppgifter, stå i ett visst styrkeförhållande till varandra. Denna avvägning

borde nu bestämmas och materielanskaffningen alltså ske med hänsyn härtill. På grund härav finner sig departementschefen böra förorda ett program för flottans ersättningsbyggnad, som innebär, bland annat, att de av 1940 års urtima riksdag beslutade två kryssarna skola färdigställas, och beräknas de kunna levereras år 1946. Departementschefen avvisar alltså ett av 1942 års försvarsberedning framställt förslag att byggandet åt flottan av kryssare skulle uppskjutas och för dessa fartyg anvisade och av 1941 års försvarsutredning beräknade ytterligare medel för samma ändamål under femårsperioden i stället skulle användas för uppsättande av ytterligare en pansarbataljon vid armén och en jaktflottilj vid flygvapnet. Departementschefen avvisar förslaget under framhållande av att flottan vid ett bifall till detsamma skulle bliva en svag länk i försvarets kedja och att beredningens förslag alltså innebure en improviserad omvärdering av de tre försvarsgrenarnas uppgifter inom riksförsvaret.

Vi kunna icke dela denna av departementschefen uttalade uppfattning. Även vi hålla före att flottan bör förstärkas, men då den icke kan förstärkas med kryssare förrän 1946 — för övrigt är det icke ännu utrett om de kunna levereras ens då — finna vi angeläget att i stället åstadkomma annan förstärkning av riksförsvaret, som kan tillföras detsamma snabbare än kryssarna. Vi finna nämligen under nuvarande förhållanden angeläget att försvaret skyndsammast möjligt förstärkes med materiel, som med större säkerhet än som är för handen beträffande kryssarna kan anskaffas inom de närmaste åren. Det synes oss härvid vara en angelägenhet av vikt, att framför allt flygvapnet utbygges i så stor omfattning, som detta är möjligt med hänsyn till flygindustriella resurser och tillgången på personal. Vi anse så mycket större skäl föreligga härför, som de militära myndigheterna uttryckligen framhållit behovet av ytterligare en jaktflottilj utöver de i 1941 års försvarsutredning föreslagna och av departementschefen även tillstyrkta, enär den nya flygvapenorganisationen eljest icke kommer att omfatta tillräckligt många jaktflottiljer för att det skall vara möjligt avse en sådan tillständig samverkan med flottan. För att flottan skall kunna fylla sin uppgift i riksförsvaret hava vi sålunda funnit erforderligt att för denna avse en särskild jaktflottilj, och även om denna jaktflottilj formellt kommer att tillhöra flygvapnet kan den dock sägas innebära en sådan förstärkning av flottan, att det icke synes oss kunna med skäl göras gällande att flottans ställning inom riksförsvaret undervärderas. Det bör i sammanhanget uppmärksammas, att flottan för närvarande och under de närmaste åren kommer att hava tillgång till de nuvarande pansarskeppen, vilka liksom kryssarna hava behov av det stöd, som jaktskyddet utgör, för att flottan skall kunna komma till avsedd taktisk användning. Flottans nuvarande styrka och slagkraft kommer alltså icke, om kryssarbygget helt uppskjutes, att undergå någon försämring under de närmaste åren, som kunna komma att bliva de mest påfrestande för vårt land. Uppskovet kan i stället möjliggöra att försvaret under dessa år tillföres annan materiell förstärkning, som annars icke skulle kunna åvägabringas av ekonomiska skäl. De me-

del, som bliva disponibla under femårsperioden genom att kryssarbygget ställes på framtiden, böra i stället användas för anskaffning av — förutom redan angivna jaktflottilj — ytterligare en pansarbataljon, vilken bör tillföras Göta pansarlivgarde, samt två jagare och, i mån som medlen förslå därtill, av ubåtar och torpedbåtar. I fråga om här nämnd materiel hava vi inhämtat, att densamma kan anskaffas och i vad gäller pansarmaterielen och fartygen så snabbt, att vårt försvar redan under femårsperiodens förra del kan tillföras desamma. Frågan om att tillföra flottan större fartyg bör i stället senare upptagas till prövning, därvid de ytterligare krigserfarenheter, som då förefinnas, kunna utnyttjas.

På ovan och av 1942 års försvarsberedning angivna skäl få vi sålunda föreslå, att riksdagen vid fastställande av försvarsplanen måtte vidtaga den ändringen i Kungl. Maj:ts förslag, att färdigställandet av de två av 1940 års urtima riksdag beslutade kryssarna uppskjutes och att till följd härav uppkommande besparingar tillsammans med de medel, som inbesparas till följd av Kungl. Maj:ts förslag att taga i anspråk av 1941 års försvarsutredning beräknade medel för påbörjandet under femårsperioden av en tredje kryssare, i stället avses för uppsättning av en sjunde för samverkan med flottan avsedd jaktflottilj, för byggande av två jagare av s. k. modifierad Göteborgstyp och eventuellt även av andra mindre fartyg samt för anskaffning av materiel för en tredje pansarbataljon vid Göta pansarlivgarde, vilken bataljon bör tillkomma i arméorganisationen utöver Kungl. Maj:ts förslag.

Med hänsyn till de därmed förenade kostnaderna finna vi icke tillräckliga skäl vara för handen att på sätt Kungl. Maj:t föreslagit utvidga *musikorganisationen* vid försvarsväsendet genom uppsättning av nya musikkårer vid vissa förband inom armén, marinen och flygvapnet och att utöka befintliga musikkårer vid vissa armétruppförband. Försvarets effektivitet kan icke anses bliva ökad genom en utvidgning av musikorganisationen, och med hänsyn härtill finna vi det av statsfinansiella skäl icke lämpligt att i nuvarande läge avse medel för detta ändamål. Vi hålla sålunda före, att riksdagen bör avslå Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Vidare synes oss riksdagen böra avslå Kungl. Maj:ts förslag om byggande av ett nytt för utbildning av flottans däcksmanskap avsett *seglande fartyg*, och i samband därmed bör riksdagen, enligt vår mening, uttala att den i rekrytutbildningen enligt föreliggande förslag ingående segelfartygsutbildningen bör slopas. Det förefaller nämligen oss, att segelfartygsutbildningens betydelse för utbildningen av flottans manskap till väl kvalificerade underbefäl och underofficerare är överskattad, och i vart fall kan, såsom chefen för kustflottan i sitt remissutlåtande över 1941 års försvarsutrednings betänkande och förslag uttalat, värdet av den korta utbildning, som enligt det framlagda förslaget skulle komma manskapet till del, icke anses stå i rimlig proportion till de därför uppkommande kostnaderna. Den för ifrågavarande ändamål beräknade utbildningstiden synes i stället böra utnyttjas för annan utbildning, som kan bliva av minst samma betydelse som segelfartygsutbildningen. Vi kunna i detta sammanhang icke underlåta att framhålla det märkliga uti, att segel-

fartygsutbildning skall anses erforderlig för manskap och underofficerare och alltså ingå i deras utbildning men däremot, så vitt vi kunnat finna, icke regelmässigt ingår i officersutbildningen.

I fråga om *kustartilleriets ställning* inom försvarsorganisationen vilja vi understryka vikten av, att riksdagen nu definitivt bestämmer denna, och Kungl. Maj:ts förslag synes oss därvid kunna läggas till grund för beslutet. Det framgår av de yttranden, som avgivits av vissa sjömilitära myndigheter, att strävanden förefinnas att helt underställa kustartilleriorganisationen dessa myndigheter, varav skulle följa att kustartilleriet skulle komma att upphöra såsom särskilt vapenslag. Vi hålla emellertid före, att vapnet bör bestå och inom marinorganisationen erhålla en förhållandevis självständig ställning med egen rekrytering av sina särskilda personalkårer av officerare och underofficerare. Det måste, såsom chefen för marinen också framhåller i sitt remissutlåtande, ordnas så, att det nu skapas arbetsro inom marinen. Med de uppgifter som enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle tillkomma kustartilleriet bör alltså organisationsförslaget godkännas och därvid framhållas vikten av att kustartillerimyndigheternas ställning och befogenheter icke begränsas genom vidtagande av åtgärder från lokala marinmyndigheters sida. Det har, enligt vad vi funnit av remissyttranden och i övrigt inhämtat, funnits tendenser därtill, men detta bör icke få förekomma, ty därigenom försvåras möjligheterna för kustartillerimyndigheterna att fylla sin uppgift.

Vad angår *byggnadsfrågorna* vilja vi endast framhålla, att byggnadsprogrammet bör inskränkas till att omfatta allenast sådana byggnadsarbeten, som äro oundgängligen erforderliga. Det bör icke vara uteslutet att kunna uppskjuta vissa byggnadsarbeten, till dess statsfinansiella förhållanden lättare medgiva deras utförande, och att i andra fall vidtaga provisoriska åtgärder för tillgodoseende av förefintliga eller uppkommande lokalbehov, till dess en bättre överblick av byggnadsbehoven kan erhållas. I vissa fall synas nämligen andra lokaldispositioner kunna komma i fråga än de nu beräknade, t. ex. i vad gäller utnyttjandet av kaserner och andra byggnader i Karlskrona för dit förlagda staber, förband, skolor m. m. Vi förutsätta emellertid, att riksdagen icke nu skall binda sig för ett visst byggnadsprogram utan budgetårsvis pröva de medelsbehov för byggnadsändamål, som kunna komma att anmälas.

I fråga om *försvarets högsta ledning* har departementschefen i princip följt 1941 års försvarsutrednings förslag, vilket innebär, att det operativa krigsförberedelsearbetet för arméstridskrafterna skall anförtros försvarsstaben. Ett flertal militära remissmyndigheter ävensom 1942 års försvarsberedning hava emellertid förordat, att ledningen av arméns operativa krigsförberedelser skall tillkomma chefen för armén med biträde av arméstaben, och vi hava för vår del funnit goda skäl vara anförda för att sistnämnda lösning av denna fråga är den mest ändamålsenliga. Vi hava sålunda icke funnit de av departementschefen anförda skälen för den av honom framlagda i förhållande till försvarsutredningens förslag något modifierade lösningen övertygande. Vi föreslå, att riksdagen beträffande det operativa krigsförberedelsearbetet för arméstrids-

krafterna beslutar den ändringen i Kungl. Maj:ts förslag, att detsamma kommer att anförtros arméledningen i stället för försvarsstaben och att riksdagen i anslutning härtill beslutar den ändrade organisation beträffande försvars- och arméstaberna, som betingas därav.

Beträffande *personaluppsättningen* innebär Kungl. Maj:ts föreliggande proposition icke ett slutligt ställningstagande till vilken personal, som skall upptagas i personalförteckningarna vid fullt genomförd organisation utan allenast vissa beräkningsgrunder. Riksdagen får sålunda tillfälle att för varje budgetår taga ställning till vilka beställnings- och befattningshavare, som skola uppföras å förteckningarna för respektive budgetår. På grund härav finnes icke anledning att nu ingå på närmare granskning av det för fullt genomförd organisation beräknade personalbehovet. Enär principerna för personalorganisationen komma att i stort sett fastställas för försvarsorganisationen i samband med försvarsplanens fastställande, finnes dock anledning för riksdagen att nu giva tillkänna sin uppfattning i stort rörande personaluppsättningen vid fullt genomförd organisation.

Personaluppsättningen för den nu föreslagna försvarsorganisationen måste givetvis bliva betydligt större än hittills. Personalbehovet måste beräknas med hänsyn till krigsorganisationen och befälspersonalens fördelning ske i anslutning till avsedd användning såväl i krigs- som fredsorganisationerna. Befordringsmöjligheternas betydelse för en kvalitativt god rekrytering av de olika personalkårerna får heller icke förbises.

I 1941 års försvarsutrednings förslag till personaluppsättning har departementschefen föreslagit vissa ändringar, vilka i huvudsak innebära, att antalet beställningar för officerare i de högre lönegraderna skulle komma att bestämmas något lägre än enligt utredningens förslag. Dessa ändringar synas oss befogade, men vi anse skäl förefinnas att överväga, om icke ytterligare modifikationer kunna göras. I förhållande till nu gällande personalstater kommer särskilt antalet regementsofficerare och högre att betydligt ökas, beroende bland annat därpå, att ett antal chefsbefattningar tillkomma för nya fasta undervisningsverk, att souschefsbefattningar beräknas skola tillkomma i vissa staber och att vid vissa förband särskilda regementsofficerare anses erforderliga såsom biträden åt truppförbandscheferna för att avlasta dessas arbetsuppgifter i vad gäller förvaltningsgöromål m. m. I vissa fall synes också löneställningen kunna bestämmas något lägre än som beräknats i Kungl. Maj:ts proposition. Befordringsmöjligheterna bliva ändock inom officerskåren avsevärt större än inom den civila statsförvaltningen.

Såsom exempel på möjligheter, där enligt vår uppfattning minskning av antalet beställningshavare eller bestämmande av lägre löneställning kan komma i fråga, må nämnas följande.

Trupplagsinspektörerna i arméinspektionen föreslås uppförda i lönegraden Ob 2; såsom av 1942 års försvarsberedning och jämväl av chefen för II. arméfördelningen föreslagits, torde dessa böra hänföras till lönegraden Ob 2 eller Ob 1. Det synes vidare kunna ifrågasättas, huruvida en särskild överstebeställning å trängens stat skall behöva beräknas för arméinspektionens

trängavdelning av den anledningen, att underhållsinspektören samtidigt skall vara inspektör för trängen. Det borde enligt vår mening vara tillräckligt om denna beställning vore hänförd till lönegraden Oa 5; underhållsinspektören synes kunna fungera som personalkårchef vid trängen på samma sätt som inspektören för infanteriet och kavalleriet skall vara personalkårchef vid kavalleriet. Antalet regementsofficerare vid luftvärnet synes oss kunna minskas med 3 eller en vid varje luftvärnsregemente, och beställningen såsom chef för luftvärnsskjutskolan synes böra vara överstelöjtnant i stället för överste; här må erinras därom, att för chefsbefattningen vid kustartilleriets skjutskola har beräknats en överstelöjtnant. Vad angår de 21 befattningarna för inskrivningschefer, har departementschefen föreslagit, att dessa skola avses för överstelöjtnant eller major, som därtill förordnas av Kungl. Maj:t bland truppförbandets regementsofficerare. Vi hålla före att inskrivningschefsbefattningen bör tillsättas med beställningshavare, för vilken bör gälla en pensionsålder av 60 år, därest icke befattningen kommer att uppehållas av pensionerad officer i arvodesbefattning.

För flottan har antalet regementsofficerare beräknats med hänsyn till visst fartygsbestånd. Av vårt förslag att byggandet av kryssare skall uppskjutas följer, om detsamma bifalles, att antalet officerare, underofficerare och manskap vid flottan kan minskas med det antal, som beräknats för ifrågavarande fartyg men å andra sidan måste ökas för andra fartyg, som i stället kunna komma att tillföras flottan. Det synes för övrigt icke uteslutet, att jämväl därutöver något minska antalet högre beställningshavare vid flottan, enär för vissa arbetsuppgifter, för vilka hittills avsetts kaptener, beräknas skola avses kommandörkaptener av 2. graden, och behovet härav icke synes vara tillräckligt styrkt.

Vid kustartilleriet beräknas vissa regementsofficerare för biträde åt truppförbandscheferna i syfte att lätta dessa chefers arbetsbörda. Det kan ifrågasättas, om icke äldre kaptener skulle kunna avses för dessa tjänsteuppgifter.

Vid flygvapnet beräknas 4 beställningar för eskaderchefer i lönegraden Ob 2 och vidare personaluppsättning för lika många eskaderstaber. Det synes, på sätt 1942 års försvarsberedning föreslagit, vara möjligt att, utan eftersättande av kraven på beredskap, i fredstid begränsa antalet eskaderstaber till två och att ersätta två av de föreslagna nya beställningarna för eskaderchefer med två beställningar i lönegraden Ob 1 för ställföreträdande eskaderchefer.

Jämväl vissa andra ändringar i fråga om personaluppsättningen synas oss vara påkallade.

Vid en jämförelse mellan antalet officerare och underofficerare vid armén i 1936 års försvarsorganisation å ena sidan och i den nu föreslagna organisationen å andra sidan finner man, att antalet officerare ökas förhållandevis mera än antalet underofficerare. Samtidigt ökas antalet beställningar för fast anställt manskap i betydande omfattning. Detta måste innebära minskade beföringsmöjligheter för manskapet, och kan komma att inverka menligt på manskapsrekryteringen. Från personalhåll och jämväl av 1942 års

försvarsberedning ifrågasattes på grund av nämnda förhållande i yttranden över 1941 års försvarsutrednings betänkande och förslag en ökning av antalet underofficerare och dessutom att beställningar skulle införas för långtjänstunderbefäl, d. v. s. en motsvarighet till flottans högbåtsmän och till de föreslagna överfurirerna vid flygvapnet. Departementschefen har icke upptagit dessa förslag utan funnit, att desamma böra bli föremål för närmare övervägande, därvid frågan om långtjänstunderbefälsbeställningarnas inrättande borde prövas i samband med att civilanställningsfrågan upptoges till förnyad prövning. Vi kunna icke underlåta framhålla såsom vår uppfattning, att vi finna skäl för en ökning av antalet beställningar för underofficerare och även för införande av långtjänstunderbefälsbeställningar såväl vid armén som vid kustartilleriet. Det kan i detta sammanhang ifrågasättas, om icke underofficerare skulle kunna i trupputbildningsarbetet i viss utsträckning ersätta yngre officerare, varigenom antalet kompaniofficersbeställningar samtidigt kunde något nedbringas. Beträffande långtjänstunderbefälsbeställningarna må erinras, att armémyndigheterna föreslogo inrättandet av sådana i anslagsäskandena för budgetåret 1941/42, varför det måste anses vara utrett, att dylika beställningshavare äro lämpliga även vid armén. Det synes oss vara påkallat, att riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställer om förslag i dessa ämnen till 1943 års riksdag liksom också i fråga om vidtagande av ytterligare civilanställningsåtgärder. Redan nu torde riksdagen böra besluta, att en underofficer skall beräknas för tjänstgöring vid truppförbandens kassaförvaltningar, och fråga är om icke i samband därmed den vid vissa förband för tjänstgöring såsom biträde åt regementsintendenten beräknade officeren kan utgå.

Vad angår regements- och flottiljkassörernas ställning, har departementschefen beräknat, att dessa skola uppföras i personalförteckningarna såsom regements-(flottilj-)kassörer i lönegraden UO 3 resp. fanjunkare (motsvarande) i lönegraden UO 2, och att för sistnämnda beställningshavare skall gälla samma pensionsålder som för övriga underofficerare i samma lönegrad. Vi hålla i likhet med 1942 års försvarsberedning före, att de beställningshavare, som avses för kassörstjänst, böra uppföras i nu nämnda lönegrader och med av departementschefen föreslagen fördelning men under beteckningen regements-(flottilj-)kassörer av 1. resp. 2. klassen och att för samtliga bör gälla en pensionsålder av 60 år. I samband med prövningen av förvaltningsutredningens förslag rörande försvarsväsendets centrala förvaltningsorganisation bör övervägas, huruvida icke ifrågavarande beställningshavare böra underställas försvarsväsendets civilförvaltning och i samband därmed överföras till civilmilitära befattningshavare.

De skäl som av försvarsutredningen och departementschefen anförts för att organisera särskilda underofficers- och sjömanskårer vid Göteborgs örlogsdepå synas oss icke övertygande. I likhet med chefen för marinen och 1942 års försvarsberedning finna vi lämpligare att ifrågavarande kårer organiseras såsom detachment ur Karlskrona örlogsstation.

Frågan om antalet överfurirer vid flygvapnet vid genomförd organisation

ställes av departementschefen på framtiden i avvaktan på att erfarenheter skola utvinnas rörande överfurirernas lämplighet för tjänstgöring i de för dem enligt försvarsutredningen avsedda befattningarna. Behovet av dugliga mekaniker vid flygvapnet är uppenbart, men vid övriga försvarsgrenar finnas furirer med avsevärt längre tjänstetid än 5 à 6 år, vilka väl fylla sin uppgift, och under sådana förhållanden böra möjligheterna icke vara sämre vid flygvapnet att tillgodose behovet av dugliga mekaniker utan att tillskapa det stora antal överfurirsbeställningar som beräknats. Av dessa och i vissa remissyttranden anförda skäl bör antalet överfurirer beräknas till väsentligt lägre antal än i propositionen.

Vad slutligen angår förslaget om att för sjukvårdstjänst vid flygvapnet avse extraordinarie befattningshavare i stället för ur trängen kommenderade underofficerare och manskap i sjukvårdstjänst, vilket av departementschefen anses omöjligt på grund av knappheten på sjukvårdspersonal vid trängen, finna vi icke detta skäl övertygande. Även om befattningarna i fråga vid flygvapnet uppföras för extraordinarie tjänstemän, måste desamma likväl rekryteras av personal, som genomgått sjukvårdsutbildning i fast anställning vid armén eller marinen, och vid sådant förhållande måste möjligheterna för befattningarnas rekrytering vara desamma. Vi finna på grund härav lämpligast att, på sätt 1942 års försvarsberedning föreslagit, låta trängen tillgodose behovet av sjukvårdspersonal jämväl vid flygvapnet, och anse alltså att Kungl. Maj:ts förslag bör ändras i detta avseende.

För åvägbringande av *elasticitet i personalorganisationen* framlägger departementschefen vissa förslag. Sålunda ersättas visst antal officerare och underofficerare, som äro erforderliga i fredsorganisationen och därför bort uppföras på aktiv stat, med till ständig tjänstgöring inkallade officerare och underofficerare i reserven. För fänrikar beräknas allenast extraordinarie beställningar, vilka skola innehavas under tre år, och pensionerade officerare och underofficerare i arvodesbefattningar samt extraordinarie civila befattningshavare beräknas skola kunna vid förefallande behov entledigas från sina befattningar och då i stället ersättas genom kommendering till tjänstgöring å befattningarna av officerare och underofficerare på aktiv stat. Den stora årliga avgången av aktiv personal inom försvarsväsendet innebär därjämte ett elasticitetsmoment.

Vi vilja erinra därom, att 1942 års försvarsberedning, i syfte att ytterligare öka elasticiteten i personalorganisationen, förordat en utvidgad användning av extraordinarie anställningsform inom det militära lönesystemet. Sålunda har beredningen föreslagit, att nyutnämnda officerare skola innehava extraordinarie anställning under 4 år, nämligen under 2 år såsom fänrikar och 2 år såsom löjtnanter, och vidare har beredningen på anförda skäl ifrågasatt, huruvida icke viss del av beställningarna för överstar (kommendörer), majorer (kommendörkapten av 2. graden) och underofficerare i lönegraden UO 3 samt av vissa civilmilitära beställningar borde uppföras såsom extraordinarie. Beredningen har i samband därmed erinrat om att extraordinariesystemet inom den civila statsförvaltningen kommer till användning i

betydande utsträckning jämväl i fråga om högre befattningar. Departementschefen har ansett, att dessa av beredningen framlagda förslag måste underkastas en mera ingående prövning, innan ställning kan tagas till desamma.

För vår del finna vi uppenbart, att det är erforderligt att åstadkomma största möjliga elasticitet i personalorganisationen. Vi kunna icke finna, att det kan medföra risker ur rekryteringssynpunkt, om riksdagen redan nu bestämmer extraordinarietiden för nyutnämnda officerare till 4 år på sätt försvarsberedningen föreslagit. Det må i sammanhanget erinras därom, att det i allmänhet drager väsentligt längre tid att bli ordinarie befattningshavare för en man, som söker sin utkomst inom den civila statsförvaltningen än för den, som väljer officersyrket. Övriga förslag, som syfta till ökad elasticitet, torde däremot böra göras till föremål för utredning, men i avvaktan på resultatet av utredningen böra nytillkommande beställningar i regementsofficersgraderna i viss utsträckning tillsättas allenast på förordnande.

Den nya försvarsorganisationen kommer att förfoga över väsentligt mera materiel av svårskött beskaffenhet än tidigare och redan nu har krigsmakten tillförts betydande mängder ny materiel. Till följd härav får *reparations- och underhållstjänstens* organisation en mycket stor betydelse, ty krigsmaktens effektivitet blir i hög grad beroende på att denna materiel hålles i fullgott skick. Förslitningstidens längd blir också beroende av sättet för materielens handhavande, och därmed följer att storleken av kostnaderna för ersättningsmateriel jämväl bestämmas av materielens skötsel.

Erfarenheterna rörande underhålls- och reparationstjänstens ordnande under tiden för den förstärkta försvarsberedskapen äro icke de bästa, och det synes oss, att erforderlig hänsyn icke tagits till nämnda tjänsts betydelse vid beräkning av personalbehovet för ifrågakvarande arbetsuppgifter. Utan att här vilja närmare ingå på frågan finna vi skäl vara för handen, att riksdagen i samband med beslutet om försvarsorganisationens utbyggnad och organisation ånyo understryker vikten av att reparations- och underhållstjänstens behov i olika avseenden bli tillgodosedda, och att riksdagen för den skull hemställer till Kungl. Maj:t att frågan måtte upptagas till närmare utredning i samband med den planerade utredningen rörande ingenjörkårernas organisation m. m.

Med åberopande av det sålunda anförda få vi hemställa,

att riksdagen vid fastställande av plan för utbyggnaden och organisationen av landets försvarskrafter måtte besluta de ändringar i Kungl. Maj:ts förslag, som ovan föreslagits, och i övrigt beakta vad i motionen anförts.

Stockholm den 2 maj 1942.

Gust. E. Andersson
i Södergård.

Hjalmar Svensson,
Grönvik.

John Bergvall.